

האמנות השחורה The Black Art

אוצר: רון ברטוש Curator: Ron Bartos

האמנות השחורה (מגרמנית: Die Schwarze Kunst) הוא כינויו של אומנות הדפוס וההדפס האמנותי, בעיקר אלו המופקים בדפוס בֶּלֶט. כבר במאות הראשונות נעשה שימוש בחיתוכי עץ כדי להדפיס, תחילה במזרח ומאוחר יותר גם במערב, אך הייתה זו המצאת הדפוס המודרני בידי יוהאן גוטנברג ששינתה את פני הדברים. בעקבות יישום הידע לייצור נייר ומהפכת הדפוס של המאה ה-15, התפתחה, התבססה והופצה העבודה והיצירה בדפוס בֶּלֶט בכלל ובחיתוך עץ בפרט - תחילה בדפוס סֶדָר (סידור האותיות לדפוס של ספרים) ואחר כך בהדפס האמנותי. היצירה האמנותית בחיתוך עץ הגיעה לשיאים בתקופת הרנסנס, בעיקר באיטליה ובגרמניה, ומאז הוא הפך לכלי נוסף בידיהם של אמנים שפיתחו בעזרתו שפות אישיות וסגנונות אמנותיים, נטעו בו תמורות מקומיות, וגילמו בו רעיונות והשקפות עולם. מאז עברו על המדיום ימים של פריחה וימים שבהם העיסוק בו דעך - עליות ומורדות שחלו עליו גם באמנות הישראלית.

הדפסי העץ והלינולאום נהנו מנוכחות בלתי מבוטלת לאורך תקופותיה השונות של האמנות המקומית: תחילה בדימויים יהודיים, מסורתיים ועממיים שנוצרו בבתי הדפוס העבריים הראשונים במאה ה-19; אחר כך בראשיתה של האמנות בארץ ישראל עם יישום המדיום ביצירתם של אמני "בצלאל" מראשית המאה ה-20; עבור בפרימיטיביזם והרוח האידיאלית של האמנות הארצישראלית המודרניסטית בשנות ה-20; דרך האקספרסיוניזם המוקצן או המתון בהשפעת האמנות הגרמנית בשנות ה-30 וה-40 - ימי העלייה הייקית ו"בצלאל החדש"; עבור בביטויי אקטואליה, מחאה ותיאורים פרולטרניים של הריאליזם החברתי בשנות ה-50; דרך דעיכתו של המדיום אל מול מגמות ההפשטה והאמנות המושגית של שנות ה-60 וה-70 במהלכן נדחק לשוליים; וכלה בעדנה הקלה לה זכה עם "החזרה לציור" בשנות ה-80 ואילך.

גלריה רוזנפלד לפרטים נוספים: שעות פתיחה: Opening hours:

שביל המפעל 1, בניין 6,	דוא"ל: gallery@rg.co.il	ב'	by appointment	Mon.
חל אביב-יפו, 66535	אתר: www.rg.co.il	ג'-ה'	12:00-19:00	Tues.-Thur.
1 Shvil HaMif'al st.,	טל': +972 (0) 3.5229044	ו'	11:00-14:00	Fri.
Tel Aviv-Yafo, Israel	פקס: +972 (0) 3.5232991	שבת	11:00-13:00	Sat.

כיום, האמנים העוסקים בארץ בחיתוך עץ אינם רבים, ובודדים הם אלו שהדפס הבלט הוא עורק מרכזי ביצירתם. התערוכה הנוכחית מוקדשת אפוא להדפסים שנוצרו בחיתוך עץ ובחיתוך לינולאום בעשור האחרון. זוהי הזדמנות להפנות מבט אל פינה מוחשכת שבדרך כלל אינה זוכה לתשומת לב מרכזית, ואפשר כי בכוחו של מבחר ההדפסים שלפנינו מאת נבחרת האמניות והאמנים של התערוכה (הגם שאינם מהווים סקירה מקיפה לגמרי) כדי להעיד על הנעשה במדיום זה בארץ כיום.

הכינוי האמנות השחורה דבק במדיום מן הטעם הפרוזאי - השימוש בדיו השחור, אך "הרוח השחורה" לא נותרה בגבולותיו הטכניים אלא מצאה ביטוי גם במושאי הציור האפלים. הדפס שנעשה מחיתוך בעץ או חיתוך בלינולאום הוא בעל תאורה דרמטית ומבע אקספרסיבי, שכן נקודת מוצאו היא במשטח שחור לחלוטין, ותהליך גריעת החומר מפלס בשחור עורקים לבנים, חתכי אור בגוף החושך. בשל תכונות אלו שימש המדיום ככלי מתאים עבור אמניות ואמנים לביטוי מחאה, ביקורת, עימות, דקדנס, טרגדיה, אימה, מוות או אלגיה, ופעמים רבות תאותר בו נטייה לפולקלור, פרימיטיביזם ואפוקליפסה - נטייה אל האפל ואל השחור. דומה כי סגולותיו ומזגו של המדיום מעדיפים את הטבע על פני התרבות, את הפנטזיה על פני המציאות, את הגוף (והפיגורציה) על פני האובייקט (וההפשטה), ואת הארוס על פני הלוגוס. הנה כי כן, בין ההדפסים בתערוכה שלפנינו נפגוש גולגולות, שלדים, אברי גוף, מסכות, חיות, כלי נשק, עינויים, מפלצות ודמויות שטניות, מראות אפוקליפטיים ואזכורים למוות, ועל שום אלו זוהי האמנות השחורה.

אמנים משתתפים:

יוחאי אברהמי, יואב אפרתי, בועז ארד, הילה בן ארי, אילת בן דור, יוחאי בר און, יונתן הירשפלד, אוריאל הר טוב, אורית חופשי, מאיר טאטי, שחר יהלום, ארז ישראלי, אלעד לרום, ערן נוה, עמית קבסה, סטס קורולוב, אלכס קרמר, זמיר שץ

גלריה רוזנפלד לפרטים נוספים: שעות פתיחה: Opening hours:

שביל המפעל 1, בניין 6,	דוא"ל: gallery@rg.co.il	ב'	by appointment	Mon.
חל אביב-יפו, 66535	אתר: www.rg.co.il	ג'-ה'	12:00-19:00	Tues.-Thur.
1 Shvil HaMif'al st.,	טל': +972 (0) 3.5229044	ו'	11:00-14:00	Fri.
Tel Aviv-Yafo, Israel	פקס: +972 (0) 3.5232991	שבת	11:00-13:00	Sat.